

TEMA-CHEIE¹

Art. 5 § 4

Controlul jurisdicțional al lipsirii de libertate pe termen scurt

(Ultima actualizare: 28.02.2025)

Introducere

Art. 5 § 4 din Convenție garantează tuturor persoanelor lipsite de libertate prin arestare sau deținere dreptul să introducă un recurs în fața unui tribunal, pentru ca acesta să statueze într-un termen scurt asupra legalității deținerii sale și să dispună eliberarea sa dacă deținerea este ilegală. Această temă-cheie abordează examinarea unei plângeri formulate în temeiul art. 5 § 4 în cazul unei persoane lipsite de libertate care este eliberată rapid (în câteva ore sau câteva zile) și, prin urmare, înainte ca orice control jurisdicțional al legalității lipsirii de libertate să poată avea loc în practică.

Principii extrase din jurisprudența actuală

Redactarea art. 5 § 4 din Convenție indică faptul că acesta are efecte imediat după arestare sau deținere și este aplicabil „oricărei persoane lipsite de libertatea sa” (*Petkov și Profirov împotriva Bulgariei*, 2014, pct. 67).

Dreptul de „a introduce un recurs” se naște în acest moment, cu consecința că privarea dreptului de a iniția o asemenea procedură - sub rezerva unor considerații practice rezonabile - pune o problemă în temeiul art. 5 § 4 (*Döner și alții împotriva Turciei*, 2017, pct. 68).

Art. 5 § 4 privește doar acele acțiuni care trebuie să fie disponibile în timpul detenției unei persoane cu scopul ca aceasta să obțină controlul jurisdicțional rapid al legalității detenției, care să poată duce, după caz, la punerea sa în libertate. Această dispoziție nu privește alte acțiuni care ar putea servi la verificarea legalității lipsirii de libertate care s-a încheiat, și, în special, lipsirea de libertate pe termen scurt [*Slivenko împotriva Letoniei* (MC), 2003, pct. 158].

Exemple de cauze în care Curtea a considerat că examinarea unui capăt de cerere întemeiat nu era necesară sau nu ridica o problemă

- *Slivenko împotriva Letoniei* (MC), 2003, pct. 158-159 – reclamantul a fost lipsit de libertate pentru perioade mai mici de **24 ore** și **30 ore**;
- *Fox, Campbell și Hartley împotriva Regatului Unit*, 1990, pct. 45 – reclamantul a instituit procedura *habeas corpus* la o zi după arestarea lor, dar au fost eliberați după **44 ore** de detenție și înainte ca cererile lor să fie examinate de un judecător;

¹ Întocmită de Grefă. Nu obligă Curtea.

Prezenta traducere este publicată cu acordul Consiliului Europei și al Curții Europene a Drepturilor Omului și reprezintă responsabilitatea exclusivă a Institutului European din România.

- *Nolan și K. împotriva Rusiei*, 2009, pct. 91 și 101 – reclamantul a fost lipsit de libertate pentru **9 ore** și a formulat o cerere de control jurisdicțional al detenției după punerea sa în libertate;
- *M.B. și alții împotriva Turciei*, 2010, pct. 45 – reclamanții au fost lipsiți de libertate pentru maximum **6 ore**;
- *Baisuev și Anzorov împotriva Georgiei*, 2012, pct. 28 și 69-70 – reclamanții au fost lipsiți de libertate pentru **3 ore**;
- *Ghorbanov și alții împotriva Turciei*, 2013, pct. 49 – reclamanții au fost lipsiți de libertate pentru **câteva ore**;
- *Tomaszewscy împotriva Poloniei*, 2014, pct. 129 și 146-147 – reclamanții au fost lipsiți de libertate mai puțin de **2 ore**;
- *Babajanov împotriva Turciei*, 2016, pct. 96 – reclamantul a fost lipsit de libertate **pentru câteva ore**;
- *Tiba împotriva României*, 2016, pct. 49-51 – pretinsa lipsă a unui control jurisdicțional privind perioada de detenție de **9 ore și 10 minute**;
- *Rojkov împotriva Rusiei (nr. 2)*, 2017, pct. 65 – reclamantul a fost lipsit de libertate pentru aproximativ **2 ore**; nu s-a ridicat nicio problemă în temeiul art. 5 § 4 întrucât reclamantul nu a avut timp suficient pentru „a introduce un recurs”; în mod vădit nefondată.
- *Friedrich și alții împotriva Poloniei*, 2024, pct. 228-230 – reclamanții au fost lipsiți de libertate între aproximativ **8 și 45 de ore**; nu s-a ridicat nicio problemă în temeiul art. 5 § 4 întrucât reclamanții nu au avut timp suficient pentru „a introduce un recurs”; în mod vădit nefondată.

Exemple de cauze în care examinarea fondului unui capăt de cerere întemeiat pe art. 5 § 4 a fost considerată justificată

- *Čonka împotriva Belgiei*, 2002, pct. 55 – reclamanți au fost lipsiți de libertate pentru **5 zile** și împiedicați să sesizeze o instanță (încălcarea art. 5 § 4);
- *Petkov și Profirov împotriva Bulgariei*, 2014, pct. 67-71 – nu a existat o cale de atac jurisdicțională disponibilă pentru reclamanți pentru a se plânge de legalitatea privării lor de libertate de către poliție pentru aproape **24 de ore** și pentru a obține punerea în libertate (încălcarea art. 5 § 4);
- *A.M. împotriva Franței*, 2016, pct. 36 și 42-43 – întindere limitată a controlului jurisdicțional privind detenția reclamanților de **3 zile și jumătate**, o asemenea durată justificând examinarea capătului de cerere formulat în temeiul art. 5 § 4 (încălcarea art. 5 § 4);
- *Döner și alții împotriva Turciei*, 2017, pct. 68-70 – reclamanților li s-a refuzat accesul la o cale de atac pentru a contesta legalitatea lipirii lor de libertate pentru **4 zile**, după care au fost eliberați în urma controlului automat, dar tardiv al detenției lor în temeiul art. 5 § 3 (încălcarea art. 5 § 4);
- *Moustahi împotriva Franței*, 2020, pct. 101-104 – minori neînsoțiți, luați în custodie publică pentru **câteva ore** și lipsiți *ab initio* de orice cale de atac prin care să poată obține controlul legalității detenției lor; lipsa oricărei căi de atac a justificat examinarea capătului de cerere în temeiul art. 5 § 4, indiferent de durata detenției (încălcarea art. 5 § 4);
- *Marin Iosifov împotriva Bulgariei*, 2020, pct. 51-54 – lipsa unei căi de atac jurisdicționale suficient stabilite cu privire la lipsirea de libertate a reclamantului pentru **4 zile**, timp în

care acesta nu a fost adus în fața unui judecător, cu încălcarea art. 5 § 3 (încălcarea art. 5 § 4).

Recapitularea principiilor generale

- *Slivenko împotriva Letoniei* (MC), 158, pct. 158- 159.

PRINCIPALELE TRIMITERI JURISPRUDENȚIALE

Hotărâri de principiu:

- *Slivenko împotriva Letoniei* (MC), nr. 48321/99, CEDO 2003-X (nu a fost necesară examinarea fondului capătului de cerere întemeiat pe art. 5 § 4).

Alte cauze:

- *Fox, Campbell și Hartley împotriva Regatului Unit*, 30 august 1990, Seria A nr. 182 (nu a fost necesară examinarea fondului capătului de cerere întemeiat pe art. 5 § 4);
- *Čonka împotriva Belgiei*, nr. 51564/99, CEDO 2002-I (încălcarea art. 5 § 4);
- *Nolan și K. împotriva Rusiei*, nr. 2512/04, 12 februarie 2009 (nu a fost necesară examinarea fondului capătului de cerere întemeiat pe art. 5 § 4);
- *M.B. și alții împotriva Turciei*, nr. 36009/08, 15 iunie 2010 (nu a fost necesară examinarea fondului capătului de cerere întemeiat pe art. 5 § 4);
- *Baisuev și Anzorov împotriva Georgiei*, nr. 39804/04, 18 decembrie 2012 (nu a fost necesară examinarea fondului capătului de cerere întemeiat pe art. 5 § 4);
- *Ghorbanov și alții împotriva Turciei*, nr. 28127/09, 3 decembrie 2013 (nu a fost necesară examinarea fondului capătului de cerere întemeiat pe art. 5 § 4);
- *Tomaszewscy împotriva Poloniei*, nr. 8933/05, 15 aprilie 2014 (nu a fost necesară examinarea fondului capătului de cerere întemeiat pe art. 5 § 4);
- *Petkov și Profirov împotriva Bulgariei*, nr. 50027/08 și 50781/09, 24 iunie 2014 (încălcarea art. 5 § 4);
- *Babajanov împotriva Turciei*, nr. 49867/08, 10 mai 2016 (nu a fost necesară examinarea fondului capătului de cerere întemeiat pe art. 5 § 4);
- *A.M împotriva Franței*, nr. 56324/13, 12 iulie 2016 (încălcarea art. 5 § 4);
- *Tiba împotriva României*, nr. 36188/09, 13 decembrie 2016 (nu a fost necesară examinarea fondului capătului de cerere întemeiat pe art. 5 § 4);
- *Rojkov împotriva Rusiei (nr. 2)*, nr. 38898/04, 31 ianuarie 2017 (capăt de cerere întemeiat pe art. 5 § 4 inadmisibil – în mod vădit nefondată);
- *Döner și alții împotriva Turciei*, nr. 29994/02, 7 martie 2017 (încălcarea art. 5 § 4);
- *Moustahi împotriva Franței*, nr. 9347/14, 25 iunie 2020 (încălcarea art. 5 § 4);
- *Marin Iosifov împotriva Bulgariei*, nr. 5113/11, 13 octombrie 2020 (încălcarea art. 5 § 4);
- *Friedrich și alții împotriva Poloniei*, nr. 25344/20 și alte 17, 20 iunie 2024 (art. 5 § 4 cerere inadmisibilă – în mod vădit nefondată).